

КЛАСИФІКАЦІЯ РИЗИКІВ АУТСОРСИНГУ ВИРОБНИЦТВА ПРОМИСЛОВОЇ ПРОДУКЦІЇ

Яцина В.В.

Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут»

У статті теоретично обґрунтовано та систематизовано типи можливих ризиків, що виникають при впровадженні аутсорсингу у виробництво промислових підприємств. Запропонована вдосконалена класифікація ризиків аутсорсингу виробництва товарів промислового призначення. Ретельно вивчено та проаналізовано встановлений факт високої взаємозалежності ризиків.

Ключові слова: ризики аутсорсингу, класифікація ризиків аутсорсингу, взаємозалежність ризиків аутсорсингу, товари промислового призначення, промислове підприємство.

Постановка проблеми. Проект впровадження аутсорсингу розробляється з урахуванням цілком визначених розмірів капіталовкладень та загальних витрат, очікуваних обсягів постачання та прибутку, а також часових горизонтів. Але, незважаючи на якість та обґрунтованість розроблених припущень та побажань, майбутній розвиток подій, пов'язаних із реалізацією угоди, не завжди виправдовує позитивні очікування. Це пов'язано, насамперед із невизначеністю розвитку майбутніх відносин між замовником, аутсорсером та третіми особами, та ризиками, що виникають в процесі реалізації аутсорсингової угоди. І хоча саме аутсорсинг вважають інструментом передавання ризиків, ігнорування або несумлінне ставлення до цих факторів у процесі виробничої діяльності знижує адаптивність підприємства до невизначених умов зовнішнього середовища, що постійно змінюється та ставить під сумнів його рівень конкурентоспроможності.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Розробкою категоріального апарату теорії ризиків займається ціла низка вітчизняних та зарубіжних дослідників, зокрема, Календжян С.О., Анікін Б.А., Старостіна А.О., Кравченко В.А., Вітлінський В.В., Ісавнін О.Г., Хохлов Н.В., Омарова Н.Ю., Руденко М., Руда І.Л., Соколова А.А., Заводовська І.І., Плахута Г.А., Курбанов А.Х., Рибіна Т.Н., Логвінова О.П., Мараховська Т.А., Вилькокс Л., Дж.Б.Хейвуд, Д. Шнайдер, С. Харрисон та багато інших. У своїх дослідженнях деякі вчені під ризиком розуміють можливість того, що відбудеться якась небажана подія, або можливість втрати підприємством частки своїх ресурсів, зниження доходів або появи додаткових витрат в результаті здійснення певної діяльності [1, с. 504]. Аутсорсинговий ризик згідно теорії економічного ризику належить до несистематичних ризиків, його пропонується розуміти як безпеку виникнення несприятливих відхилень економічних показників діяльності підприємства, наприклад, скорочення прибутку та рентабельності, зростання залежності від зовнішніх джерел ресурсів, погіршення якості продукції і т.п. внаслідок впровадження аутсорсингу [2].

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Теоретичні та емпіричні аспекти аналізу ризиків аутсорсингу у своїй більшості торкаються інформаційної сфери та сфери менеджменту персоналу. Проте, питання виникнення ризиків виробничого аутсорсингу, пов'язаного із процесом реструктуризації промислових підприємств, остаються поза увагою науковців. Ідентифікація ризиків в процесі впровадження аутсорсингу у виробничу діяльність, зокрема, виробництво товарів промислового призначення, є ключовим фактором успіху

цього проекту. Це потребує формування чіткої та прозорої системи визначення ризиків, що пов'язані із виконанням аутсорсингової угоди на виробництво промислової продукції, з метою їх подальшого обмеження та локалізації можливих проявів. Дослідження у цьому напрямку є досить актуальними з точки зору успішності реалізації аутсорсингового проекту у цілому.

Мета статті. Аналіз та систематизація всіх типів можливих ризиків для створення бази переліку загроз, що виникають при впровадженні аутсорсингу у виробництво товарів промислового призначення (ТПП).

Виклад основного матеріалу. Численність існуючих видів ризиків зумовлює необхідність групування їх за окремими класифікаційними ознаками, але різноманітність та значна відмінність умов щодо впровадження аутсорсингу у різні види економічної діяльності суб'єктів господарювання, спонукає науковців розробляти окремі класифікаційні групи ризиків, що виникають за різних умов ведення бізнесу. З одного боку, це призводить до виникнення певних труднощів при виборі тієї чи іншої класифікації, наприклад, потреба наявності у штаті працівників підприємства експертів, що виявляють та оцінюють аутсорсингові ризики, певної кваліфікації, а, з іншого боку, з'являється реальна можливість прийняття вірного рішення про впровадження аутсорсингу у діяльність на підставі розробки дієвого алгоритму оцінки ризиків з урахуванням детальної класифікації їх видів.

При аналізі існуючих у сучасній економічній літературі класифікації ризиків аутсорсингу [1-5] встановлено, що всі зазначені види ризику взаємопов'язані та безпосередньо впливають один на одного шляхом підсилювання або, навпаки, послаблення. Але їх об'єднання у загальну класифікацію з метою подальшої оцінки доцільності впровадження аутсорсингу при виготовленні ТПП неможливо, внаслідок наявності певних специфічних особливостей, що притаманні саме цієї виробничої діяльності. Тому, пропонуємо скористатися розробками вчених та, шляхом вдосконалення та систематизації існуючих класифікацій, створити на їх базі специфічну класифікацію ризиків, що виникають при застосуванні аутсорсингу при виробництві ТПП на промислових підприємствах. Це дасть можливість прозоро оцінити ступінь їх розміру та загрози безпеки для компанії та на цій підставі прийняти чітке та обґрунтоване рішення про використання аутсорсингу.

Класифікація основних видів ризиків, пов'язаних із застосуванням аутсорсингу при виготовленні ТПП представлена на рисунку 1. У їх складі можна простежити певну ієрархію, тобто, одні види ризи-

Рис. 1. Класифікація ризиків аутсорсингу виробництва ТПП

Джерело: розробка автора

ків входять до складу інших. До числа загальних ризиків можна віднести наступні:

- за окремими стадіями впровадження аутсорсингу;
 - за термінами укладання аутсорсингової угоди;
 - в залежності від кількості залучених аутсорсерів;
 - ризики, що пов'язані із діями третіх осіб;
- Вони включають до свого складу решту, а саме:
- економічні ризики;
 - технологічні ризики;
 - ризики моніторингу процесу виконання аутсорсингу;
 - ризики, пов'язані із вибором аутсорсера.

Також можна відзначити тісний ступінь зв'язку між багатьма видами ризиків: поява одних тягне за собою появу інших, і навпаки. Схема цієї взаємозалежності наведена на рисунку 2.

Із загальної схеми суттєво виділяються два види ризиків – ті, що пов'язані з діями третіх осіб та економічні. Дія їх протилежна – одні впливають самі, другі є наслідком впливу, тобто, перший вид може бути причиною виникнення всіх без виключення інших ризиків, поява ж другого є результатом існування решти. Розглянемо їх більш детально.

Найбільшим впливом на решту ризиків оказують дії третіх осіб. І це цілком зрозуміло, тому, що від політичного положення в країні та стабільності економічного устрою безпосередньо залежить розвиток всієї промисловості, а рівень досконалості законодавчої бази впливає на привабливість цієї галузі для потенційних інвесторів. Зміни у нормативно-правовому регулюванні економічних процесів не у кращій бік є дійсною великою загрозою для успішного функціонування виробничого підприємства, тому, що завжди призводять до появи або численного зростання інших ризиків і значно сприяють появі збитків. На жаль, незважаючи на велику значущість цієї групи ризиків, розробити дієві заходи щодо управління цими ризиками на мікрорівні, неможливо. Єдиним засобом зниження негативного впливу ризиків з вини вищих законодавчо-управлінських органів держави та обставин непереборної сили, є своєчасне адаптування та пристосування виробничої діяльності до таких умов. Ця проблема має суттєве відношення до розвитку аутсорсингових послуг в Україні, та є однією з головних причин повільного темпу розвитку аутсорсингових послуг, зокрема у

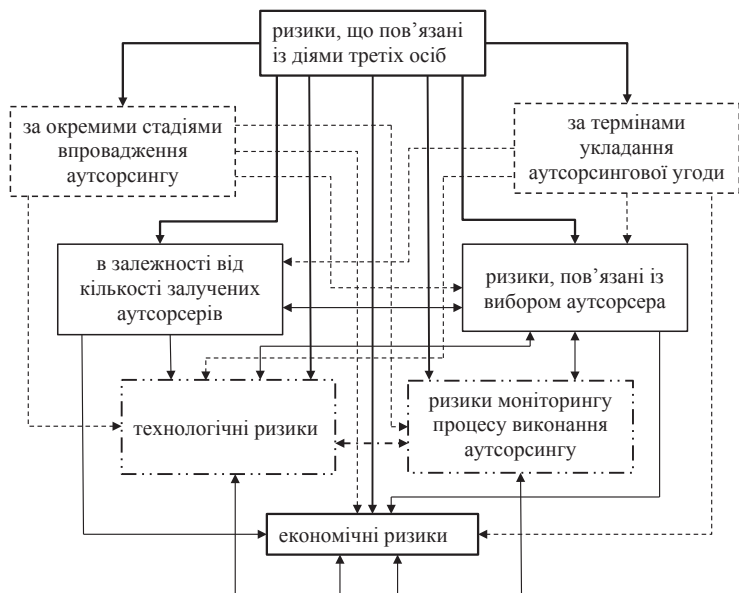

Рис. 2. Схема взаємозалежності ризиків аутсорсингу

Джерело: розробка автора.

сфері виробництва. Річ у тому, що на сьогоднішній день в країні практично повністю відсутній механізм регулювання відношень аутсорсингу, тому їх регламентацію в українському бізнесі ведуть різнопланові та, іноді, суперечливі один одному документи. Як зазначають науковці О. Тищенко та В. Хаустова [6, с. 131], з одного боку, порядок ведення обліку вписується в рамки Закону №996-XIV «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні»; Цивільним Кодексом передбачений такий вид договору, як оренда транспорту з екіпажем (ст. 805 ЦК); ДПАУ в листі від 01.02.11 р. №2548/7/16-1517-26 розглядає питання про порядок обкладання ПДВ операцій по наданню послуг аутсорсингу; Мінрегіонбуд у листі від 08.02.11 г. №23-13/1052/0/6-11 відзначає існування в Україні аутстафінгу (різновиду аутсорсингу) і розглядає проблеми застосування його в сфері будівництва. У той же час Федерація профспілок України в інформаційній записці (додаток до Постанови №П-44-2 від 01.12.10р.) відзначає, що одним з основних завдань роботи над колективними договорами на 2011р. у сфері зайнятості є недопущення поширення на підприємствах нетипових форм зайнятості, зокрема аутсорсингу й аутстафінгу.

Все це ускладнює розвиток промислового аутсорсингу в Україні та призводить до появи «порочного кола» [7]: неготовність підприємств до впровадження аутсорсингу внаслідок відсутності достатньої кількості надійних альтернативних постачальників призводить до того, що потенційні постачальники аутсорсингових послуг не готові виходити на ринок субпідприємства внаслідок відсутності стабільного попиту. Розірвання цього «порочного кола», безсумнівно, неможливо без втручання та підтримки держави шляхом впровадження економічно обґрунтованих норм покращення умов ведення бізнесу в країні із застосуванням аутсорсингу.

Інший вид ризиків, наслідки якого призводять до появи збитків, втрати фінансової стійкості виробничого підприємства або навіть до його банкрутства, це економічні ризики. Але на відміну від ризиків, що пов'язані з діями третіх осіб, ці ризики піддаються регулюванню на рівні підприємства. Зменшити їх негативний прояв можна шляхом належної підготовки і укладання аутсорсингової угоди, а також створення цілого комплексу заходів щодо оцін-

ки та управління решти ризиків, що впливають на економічні.

Велике значення при прийнятті рішення щодо впровадження аутсорсингу у виробництво ТПП має врахування ризиків, пов'язаних із вибором аутсорсера або їх кількості. Від цього безпосередньо залежить зменшення проявів ризиків моніторингу процесу виконання аутсорсингу, технологічних ризиків, успіх виконання самої угоди та економічний ефект впровадження аутсорсингу. На ці групи ризиків впливають ризики вибору термінів застосування аутсорсингу. Зрозуміло, що довготривалі відносини можуть, з одного боку, зменшити прояв недовіри до постачальника аутсорсингових послуг, але, з іншого боку, у останнього з'являється спокуса до появи опортуністичної поведінки або «розслаблення». Не менш пильної уваги та аналізу заслуговують ризики моніторингу та технологічні ризики. Їх поява є наслідками недостатньо пророблених умов контракту на аутсорсинг та вибору несумлінного постачальника послуг.

Маємо зауважити, що всі розглянуті групи ризиків можуть виникати на різних стадіях впровадження аутсорсингу і несвоєчасне врахування їх на попередній стадії призведе до суттєвого зростання або появи нових ризиків на кожній наступній стадії.

Висновки та пропозиції. В результаті виявлення та розгляду основних видів ризиків, що виникають при впровадженні аутсорсингу при виробництві ТПП на промислових підприємствах, доведено безсумнівний значний вплив ризиків на економічний результат від застосування аутсорсингу у господарській діяльності, зокрема, при виготовленні ТПП. З метою ідентифікації та подальшої оцінки ризиків, теоретично обґрунтована та систематизована специфічна класифікація ризиків, що виникають при застосуванні аутсорсингу у виробництво ТПП на промислових підприємствах та встановлений факт високої взаємозалежності ризиків одне від одного, який був ретельно вивчений та проаналізований. Перспективі подальших досліджень у межах окресленої проблематики спрямовані на оцінку розміру майбутніх ризиків, під величиною яких найчастіше розуміють кількісне значення заподіяної шкоди від настання небажаної події, помножену на її вірогідність за допомогою існуючого в економічній практиці методичного та практичного інструментарію ризик-менеджменту.

Список літератури:

1. Савчук В. П. Финансовый менеджмент предприятий: прикладные вопросы с анализом деловых ситуаций / В. П. Савчук. – К.: Изд. Дом «Максимум», 2001. – 600 с.
2. Логвінова О. П. Сутність і види аутсорсингового ризику на підприємстві [Електронний ресурс] / О. П. Логвінова – Режим доступу: http://www.rusnauka.com/35_OINBG_2012/Economics/6_121388.doc.htm.
3. Исавнин А. Г. Анализ основных рисков производственного аутсорсинга в российской автомобильной промышленности / А. Г. Исавнин, И. И. Фархутдинов // Материалы международной научно-практической конференции Новината за напреднали наука – 2012 (Новости Передовой Науки – 2012), 17-25 Мая 2012, София, Болгария. – С.16-20.
4. Рижак О. Ю. Ризики підприємств в процесі аутсорсингу маркетингових функцій [Електронний ресурс] / О. Ю. Рижак // Ефективна економіка. – №10. – 2010. – Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=371>.
5. Окландер Т. О. Маркетингові дослідження цінних ризиків промислового підприємства / Т. О. Окландер // Проблеми економіки. – №3. – 2012. – С. 141-146.
6. Тищенко О. М. Аутсорсинг як фактор ефективності підприємств будівельної галузі / О.М. Тищенко, В. Є. Хаустова // Проблеми економіки. – №4. – 2012. – С. 129-135.
7. Сироткин Д. Практика и сценарии развития производственного аутсорсинга [Електронний ресурс] / Д. Сироткин. – Режим доступу: <http://www.cfin.ru/management/manufact/outsourcescenarios.shtml>.

Яцына В.В.

Национальный технический университет «Харьковский политехнический институт»

КЛАССИФИКАЦИЯ РИСКОВ АУТСОРСИНГА ПРОИЗВОДСТВА ПРОМЫШЛЕННОЙ ПРОДУКЦИИ

Аннотация

В статье теоретически обоснованы и систематизированы типы возможных рисков, возникающих при внедрении аутсорсинга в производство промышленных предприятий. Предложена усовершенствованная классификация рисков аутсорсинга производства товаров промышленного назначения. Тщательно изучен и проанализирован факт высокой взаимозависимости рисков.

Ключевые слова: риски аутсорсинга, классификация рисков аутсорсинга, взаимозависимость рисков аутсорсинга, товары промышленного назначения, промышленное предприятие.

Yatsyna V.V.

National Technical University Kharkiv Polytechnic Institute

CLASSIFICATION OF INDUSTRIAL PRODUCTION OUTSOURCING RISK

Summary

In the article the types of possible risks arising in the implementation of outsourcing in manufacturing industry have been theoretically sounded and systematized. Improved classifications of industrial goods production outsourcing risk have been proposed. The fact of highly interdependent risks have been carefully studied and analyzed.

Keywords: outsourcing risk, outsourcing risk classification, interdependence risks of outsourcing, industrial goods, industrial enterprise.